

निम्नस्तर पोलीस कर्मचा-यांना त्यांच्या
कृत्येच्या प्रमाणात शिक्षा देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

परिपत्रक क्रमांक-पीडीई०८९८/७०२/पोल-इव

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२, दिनांक - २० ऑक्टोबर १९६८.

परिपत्रक

महाराष्ट्र नागरी सेवा [शिक्षा व अमीन] नियम, १९५९ च्या नियम -३ मधील

तरतुदीनुसार उक्त नियम मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१ च्या कलम-२ मधील खंड-१६

मध्ये व्याख्या केव्याप्रमाणे पोलीस निरीक्षक किंवा दुय्यम दर्जाच्या पदावरील पोलीसांना लागू होत नाहीत. त्यामुळे राज्य शासनाने पोलीस दलातील पोलीस निरीक्षक किंवा दुय्यम दर्जाच्या पदावरील पोलीसांकरिता मुंबई पोलीस [शिक्षा व अप्रिजे] नियम,

१९५६ लागू केले आहेत. या नियमातील तरतुदीनुसार काही प्रकरणात अपिलीय प्रधिकारी तर काही प्रकरणात पुनर्वित्तोक्त प्रधिकारी म्हणून अमीनाची आणि वेर तपासणी अर्जाची प्रकरणे शासनासमोर सादर केली जातात. अशा प्रकरणात निर्णय घेताना

शासनाला असे आढळून आले की, निम्नश्रेणी कर्मचा-यांना देण्यात आलेल्या शिक्षा या दोषारोपासाठी तुल्यतः न्याय्यतः तसेच अशा दोषारोपांची प्रकरणात शिक्षा देण्यापूर्वी निम्नश्रेणी कर्मचा-यांना प्रत्यक्ष मुलाखतीसह जोलायले जाते. परंतु अशावेळी कर्मचा-यांची गा-हाणी काळजीपूर्वक देखती जात नाहीत. त्यामुळे व-याच वर्गाची शासकीय सेवा होऊनही काही कर्मचा-यांना सेवेतून वगळ/सेवेतून घडत किंवा सक्तीने सेवा निवृत्त अशा ठीक स्वरूपाच्या शिक्षा दिल्या जातात. आणि काही प्रकरणात तर अशा ठीक शिक्षा या दोषारोपासाठी तुल्यतः न्याय्यतः असे शासनाला आढळून आले आहे.

२. मुंबई पोलीस सेवक, १९५९ च्या खंड-१ च्या तरतुदीमध्ये पोलीस कर्मचा-यांची वर्गीकृत आणि त्यांना देण्यात यावयाच्या शिक्षा याबाबतचा उदापोह करण्यात आलेला आहे. या नियमातील नियम-४५९ मध्ये कर्मचा-यांना देण्यात यावयाच्या शिक्षेबाबतची योग्यतायोग्यता त्यातून पाहण्याचेही निर्देश दिले आहेत. त्यातील नियम-४५९(१) मध्ये देण्यात आलेली शिक्षा दोषारोपासाठी तुल्यतः न्याय्यतः असावी आणि ही शिक्षा ठोरात रेवजी पुरेची भित्तिदायक [sufficiently deterrent] जावी असे स्पष्ट केले आहे. तर नियम ४५९(५) मध्ये ज्या कर्मचा-यांना शिक्षा करावयाची आहे त्याच्या सेवेचा पूर्वी इतिहास देखील विचारात घ्यावा असे स्पष्ट करून पुढे असेही स्पष्ट केले आहे की, पोलीस कर्मचा-यांची १५ किंवा अधिक वर्षे सेवा इ. गणपानंतर आणि कर्मचा-यांचे सेवा भौत वाढला असेल आणि बारिश्य निवृत्त असेल तर अशा कर्मचा-यांच्या बाबतीत सेवेतून काढून टाकणे ही शिक्षा म्हणावे कर्मचा-यांचा विनाश ठरेल. उपरोक्त नियमावलीच्या

नियम-५४२[२] मध्ये असे स्पष्ट करण्यात आले आहे की, पोलीस कर्मचा-यांच्या नुषा सुधारण्यासाठी त्यांना टप्पाटप्पाने वाढत्या क्रमाने शिक्षा देण्यात याव्यात व सौम्य शिक्षा देऊनही त्यांचा परीणाम होत नसेल तर सैवतून काढून टाकण्याच्या किंवा सैवतून स्वतः करण्यासारख्या कठोर शिक्षा देण्यात याव्यात. एकदास कठोर शिक्षा देण्यात येऊ नयेत. मात्र मुंबई पोलीस मॅजिस्ट्रेटमध्ये शिक्षा देण्याबाबतची मार्गदर्शक तसेच विहित करण्यात आलेली अहून देखील कर्मचा-यांना देण्यात आलेल्या शिक्षा दोषारोपाशी सुसंगत ^{जा-हानगी} ~~असाव्या~~ असे शासनाने आढळून आलेले आहे. त्यामुळे सर्व शास्त्रभंग प्राधिकारी सक्षम अपिलीय प्राधिकारी यांना अशा सूचना करण्यात येत आहे की, कर्मचा-यांना देण्यात येणा-या शिक्षा या दोषारोपाशी सुसंगत असाव्यात. तसेच उपरीक्त निकमातील तरतुदी विचारात घेऊन त्या देण्यात याव्यात आणि त्याबरोबरच अशा शिक्षा देण्यापूर्वी संबंधित पोलीस अधिका-यांनी कर्मचा-यांच्या गा-हानगी काळजीपूर्वक रेकापित आणि नंतरच शिक्षाबाबत निर्णय घ्यावा अशा सूचना देण्यात येत आहेत आणि मजिस्ट्रेट वा परिषदांमधील सूचना काळजीपूर्वक विचारात घ्याव्यात अशा सूचना सर्व संबंधितांना या परिपत्रकान्वये देण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

[वा. बा. से.]

अवर सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई,

सर्व अपर पोलीस उपमहानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,

सर्व पोलीस आयुक्त,

सर्व पोलीस अधीक्षक.